

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ОДЕСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ**

Кафедра фінансів

Допущено до захисту
Завідувач кафедри

“ ___ ” _____ 20__ р

ВИПУСКНА РОБОТА
на здобуття освітнього ступеня бакалавра
зі спеціальності: Фінанси та кредит
за темою:
«Механізм формування дохідної частини Державного бюджету України »

Виконавець
студентка фінансово- економічного факультету
Дарбінян Олена Владиславівна
(прізвище, ім'я, по батькові) /підпис/

Науковий керівник
К.е.н., ст.викладач
(науковий ступінь, вчене звання)
Коцюрубенко

Г.М.

(прізвище, ім'я, по батькові)
/підпис/

Одеса 2018

АНОТАЦІЯ

випускної роботи на здобуття освітнього ступеня бакалавра
Дарбінян Олени Владиславівни
на тему
«Механізм формування дохідної частини Державного бюджету України»
Одеський національний економічний університет
м. Одеса, 2018 рік

Стаття присвячена особливостям формування дохідної частини бюджету за рахунок податкових та неподаткових надходжень та інших доходів за останні чотири роки. Проаналізовано структуру формування дохідної частини бюджету за основними статтями. Встановлено впливову роль податкових та неподаткових надходжень на дохідну частину державного бюджету. Вказано основні сучасні проблеми формування доходів державного бюджету України та обґрунтовано шляхи їх вирішення.

Ключові слова: державний бюджет, доходи державного бюджету, податкові та неподаткові надходження, податки.

ANNOTATION

graduation work for obtaining an educational degree of a bachelor's degree
Darbinyan Olena Vladislavivna
on the topic
"The mechanism of formation of the revenue part of the State Budget of
Ukraine"
Odessa National University of Economics
Odessa, 2018

The article is devoted to peculiarities of formation of budget revenues through tax and non-tax revenues and other income for the last four years. The structure of revenue part of the budget by major object. Established the influential role of the tax and non-tax revenues in the state budget. Identifies the main modern problems of formation of revenues of the state budget of Ukraine and the ways of their solution.

Keywords: state budget, budget revenues, tax and non-tax receipts, taxes.

ЗМІСТ

	стор.
ВСТУП	4
РОЗДІЛ 1. Теоретичні основи механізму формування дохідної частини державного бюджету	7
1.1. Державний бюджет в економічній системі держави	7
1.2. Джерела та методи формування дохідної частини державного бюджету	18
РОЗДІЛ 2. Моніторинг формування дохідної частини Державного бюджету України у 2014 – 2017 роках	26
2.1 Оцінка факторів впливу на доходи Державного бюджету України	26
2.2. Динаміка формування Державного бюджету України у 2014 – 2017 роках	33
РОЗДІЛ 3. Шляхи вдосконалення формування дохідної частини Державного бюджету	44
3.1. Формування доходів Державного бюджету у зарубіжному досвіді та можливості його використання в Україні	44
3.2. Шляхи та резерви зростання дохідної частини Державного бюджету України	51
ВИСНОВКИ	64
Список використаних джерел	67
Додатки	73

ВСТУП

В умовах становлення економіки ринкового типу бюджет залишається важливим фінансовим інструментом, який найбільш вдало характеризує параметри економіки (структуру доходів і витрат, динаміку макроекономічних показників тощо) і дає змогу поставити концептуальні завдання розвитку економіки. Суттєвість головного фінансового плану держави посилюється тим, що в умовах економіки ринкового типу держава вимушена взяти на себе функцію перерозподілу своїх фінансових ресурсів для забезпечення соціальних гарантій населення, фінансування соціально-культурної сфери, міждержавних економічних відносин.

Актуальність теми ґрунтується на тому, що бюджет виступаючи не тільки як фінансовий план, бюджет – одне з основних інструментів макроекономічної стабілізації й економічного росту. Вказане вище зумовлює необхідність проведення комплексу заходів щодо забезпечення повного і своєчасного надходження до бюджету доходів бюджету в плані їх впливу на економіку.

В умовах реалізації бюджетної реформи особливої актуальності набуває вдосконалення функціонування державних фінансів, модернізація підходів до формування державного бюджету як невід’ємного атрибуту економічного суверенітету держави. За допомогою державного бюджету перерозподіляється не тільки значна частка ВВП і забезпечується акумулювання фінансових ресурсів, необхідних для фінансування усіх напрямків функціонування держави, але й здійснюється активний регулюючий вплив національні, регіональні, економічні, соціальні та інші процеси в суспільстві з метою підтримання сприятливого соціально-економічного клімату в державі в контексті реалізації відповідної національної стратегії розвитку.

Сучасний стан наповнення Державного бюджету, в умовах децентралізації економічної системи потребує значних змін. Потрібно

визначити стратегічні напрями для реалізації державних доходів та забезпечення їх передбачуваності та реальності бюджету . В Україні зараз відсутній системний та концептуальний підхід в реалізації принципів політики доходів Державного бюджету України.

Найактуальніша проблема державного бюджету – тіньова економіка. Реальний сектор економіки який не сплачує податки до державного бюджету, тим самим великий відсоток коштів на надходить до бюджету. Ухилення від сплати податків – це ті основні проблеми які, нажаль як ніколи актуальні в сучасній Україні.

Проблеми теорії, методології та практики механізму формування доходної частини Державного бюджету висвітлені у працях таких вчених, як Пасічник Ю.В., Базилевич В. Д., Василик О.Д., Опарін В.М., Огонь Ц. Г., Ковальчук С. В., Булгакова С. О., Сафонова Л. Д., Старосенко Г. Г., Романенко О. В., Єпіфанов А. О. та інших

Метою випускової роботи є дослідження теоретичних та практичних аспектів механізму формування доходної частини Державного бюджету України та обґрунтування шляхів їх підвищення.

Відповідно до поставленої мети основними завданнями виступають:

- дослідити теоретичні основи механізму формування доходної частини державного бюджету, визначити місце бюджет в економічній системі держави
- оцінити вплив факторів на формування доходів Державного бюджету;
- провести моніторинг формування доходної частини державного бюджету;
- узагальнити зарубіжний досвід формування доходів Державного бюджету;
- розглянути шляхи і напрями підвищення ефективності формування доходної частини Державного бюджету.

Об'єктом дослідження є процес планування та виконання доходної частини Державного бюджету.

Предметом дослідження виступають економічні відносини, які виникають в процесі планування та виконання дохідної частини Державного бюджету.

У даній роботі були використані наступні методи, як аналітичний, метод статистичного аналізу, графічний метод, дедуктивний та індуктивний методи, метод порівняння, методи аналізу та синтезу, системний аналіз.

Інформаційною базою написання випускної роботи стали : відповідні нормативно-правові положення, законодавчі акти, праці вітчизняних та зарубіжних вчених-економістів, матеріали Міністерства Фінансів України , Державної казначейської служби ,річні звіти Інституту бюджету соціально-економічних досліджень , підручники, навчальні посібники, публікації в періодичних виданнях, різнопланові статистичні матеріали, Інтернет ресурси.

ВИСНОВКИ

Державний бюджет є головним ланцюгом бюджетної системи. Формування надходжень до бюджету проводиться шляхом перерозподілу доходів, що створюються в країні.

Доходи Державного бюджету - це частина централізованих фінансових ресурсів держави, яка необхідна для виконання її функцій. Доходи Держбюджету є суттєвим комплексним фактором впливу на соціально – економічне становище держави, що забезпечує її фінансову стійкість, соціальну стабільність, дає можливість здійснювати перерозподіл коштів на користь пріоритетних галузей економіки, вирішувати проблеми соціального захисту населення.

Склад доходів визначений Бюджетним кодексом України. Усі процеси, що пов'язані з формуванням бюджету та регламентацією доходів відбуваються згідно з бюджетним законодавством України, у склад якого входять наступні закони та нормативно – правові акти: Конституція України, Бюджетний кодекс України, Податковий кодекс України, Закон України «Про Державний бюджет» на відповідний рік, інші закони та нормативно – правові акти, що регулюють бюджетні відносини.

Бюджет як самостійна економічна категорія є формою існування реальних, об'єктивно обумовлених розподільних відносин, які виконують специфічне призначення — задоволення потреб як суспільства в цілому, так і його адміністративно-територіальних структур у фінансових ресурсах.

Фактори впливу на формування доходів державного бюджету можна згрупувати за низкою ознак. До основних факторів, які прямо що впливають на формування доходів Державного бюджету України, належать: ВВП, індекс споживчих цін, індекс цін виробників, прибуток підприємств, фінансовий результат від звичайної діяльності до оподаткування, фонд оплати праці, обмінний курс гривні до долара США, експорт та імпорт товарів.

До факторів які опосередковано впливають на бюджет і його доходи є: обсяг продукції промисловості та сільського господарства, грошова маса.

У 2014 році номінальний ВВП склав 1454,9 млрд грн.

Номінальний ВВП у 2015 році склав 1979,5 млрд грн, що на 26,3% більше ніж у попередньому році.

У 2016 році ВВП виріс на 20%. 2017 рік показав високі показники ВВП, і склали 2982,9 млрд грн.

Існуюче відхилення між показниками номінального і реального ВВП свідчить про інфляційні процеси в країні в зв'язку з ростом цін на товари та послуги, що позначилось на зниженні купівельної спроможності населення та його добробуті.

У 2014 році відбувається стрімке зростання інфляції. Згідно звіту загальний рівень інфляції у 2014 року – 124,9%

В наступному, 2015 року споживчі ціни зросли. Рівень інфляцій становив – 143,3%.

Зростання споживчих цін в Україні 2016 року, за підсумками становило 12,4%. У 2017 році відбувається уповільнення інфляції.

Вплив факторів обумовлює необхідність коригування планових показників доходної частини в процесі виконання Закону України «Про Державний бюджет», що визначає наявність відмінності між плановим показником та фактично виконаним.

Стосовно виконання загального фонду Державного бюджету за період 2014-2017 рік.

В цілому у 2014 році спостерігалось невиконання доходної частини бюджетів усіх рівнів. Так обсяг недоотриманих надходжень до Державного бюджету України становив 20,7 млрд гривень, або 5,5% річного плану.

У 2015 році, вперше за декілька років було повністю виконано держбюджет за доходами. До державного бюджету за 2015 рік надійшло 534,7

млрд гривень, що на 177,6 млрд. гривень більш аналогічного показника попереднього року. Річний план 2015 року виконано на 103,4 %.

До державного бюджету за 2016 рік надійшло 616,2 млрд грн що на 8,3 млрд гривень або на 1,4% більш ніж заплановано.

У минулому 2017 році надходження до Державного бюджету України склали 793,4 млрд гривень, таким чином план знову було перевиконано, на 22,1 млн. гривень або на 2,8% .

В загалі, за останні 4 роки показники планові та фактично майже зрівнялись, а 2015-2017 роках план був перевиконано. Це говорить про те що, політика держави, стосовно наповнення Державного бюджету України, дає свій результат.

Становлення самостійності української держави, перехід економіки з планових основ господарювання на ринкові вимагають нових підходів до формування її соціально-економічної стратегії і розробки законодавчої бази, спрямованої на досягнення стратегічних завдань. Вивчення досвіду законотворчості в зарубіжних країнах і перенесення цієї практики в Україні.

Вирішити задачу збільшення доходів держави не можна лише шляхом адміністративного тиску, не створивши при цьому для підприємств ефективних економічних стимулів для сплати податків. Варто скоротити податкові пільги, однак це скорочення не повинне бути механічним. Одержання податкових пільг повинне залежати від корисності і важливості для суспільства того чи іншого виду діяльності.

Для розв'язування проблем державного бюджету необхідно удосконалювати фінансові відносини, а не лише вдосконалювати чинні правові акти. Саме тому, модернізація податкової системи має бути спрямоване на зміну структури і принципів розподілу валового внутрішнього продукту між господарюючими суб'єктами і державою. Саме завдяки такому принципу - вирішення проблеми наповнення Державного бюджету України буде здійснено більш якісно

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ :

1. Бюджетна система : підруч. / за наук. ред. В. М. Федосова, С. І. Юрія. — К. : Центр учбов. літератури ; Тернопіль : Екон. думка, 2012. —871 [1] с
2. Бюджетна система: [інтегр. навч. комплекс] / під ред.. Л.О. Омелянович – Донецьк: ДонНУЕТ, 2008.-237с.
3. Огонь Ц. Г. Доходи бюджету України: теорія та практика: Монографія. – К. : Київ. нац. торг.-екон. ун-т, 2003. – 580 с. : іл. – Бібліогр. : С. 514-542.
4. Бюджетна система України: навчальний посібник/ під.ред. Булгакової С.О.-К:НТЕУ,2002.-288с.
5. Бюджетний кодекс України від 08 липня 2010 р. № 2456-VI. - [Електроннийресурс]. - Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua>
6. <http://www.lawyer.org.ua/?w=r&i=20&d=454>
7. Карлін І. Фінанси зарубіжних країн. - 2009 - 382 с
8. <https://studwood.ru/2065041/finansy/bilorus>
9. Мальчикова А.А., Новосьолова О.С. Доходи Державного бюджету: проблеми формування та стратегія забезпечення зростання [Електронний ресурс]: / А.А.Мальчикова, О.С. Новосьолова // Наукове товариство І. Кушніра – Режим доступу: <http://nauka.kushnir.mk.ua/?p=74351>
10. Річний звіт про виконання Державного бюджету за 2014 рік. <http://www.treasury.gov.ua/main/uk/doccatalog/list?currDir=257806>
11. Річний звіт про виконання Державного бюджету за 2015 рік <http://www.treasury.gov.ua/main/uk/doccatalog/list?currDir=311513>
12. Річний звіт про виконання Державного бюджету за 2016 рік <http://www.treasury.gov.ua/main/uk/doccatalog/list?currDir=308375>
13. Річний звіт про виконання Державного бюджету за 2017 рік <http://www.treasury.gov.ua/main/uk/doccatalog/list?currDir=353931>

14. Хорст Риссе. Політика у сфері оподаткування і регулювання доходів: зрівнювання федеральних та регіональних інтересів. Система і досвід Німеччини / Фонд “Україна – США”. Програма сприяння парламентові України – 4 с.
15. «Номинальный ВВП Украины с 2002 по 2017 гг.»
Режим доступу: <https://index.minfin.com.ua/economy/gdp/>
16. «Сводная таблица индексов потребительских цен с 2000 по 2018 гг.» Режим доступу :<https://index.minfin.com.ua/economy/index/inflation/>
17. Державна служба статистики України
Режим доступу : <http://www.ukrstat.gov.ua/>
18. Бабич Т. С. Макрофінансове бюджетування : навч. посіб. / Т. С. Бабич, Т. В. Жибер ; за наук. ред. В. М. Федосова. — К. : КНЕУ, 2011. — 311 с.
19. Бачо Р. Й. Стан формування доходної частини бюджету України в сучасних кризових умовах [Текст] / Р. Й. Бачо, Е. Й. Иллар, Є. Й. Бачо // Науковий вісник Ужгородського університету. Економіка. — 2014. — Вип. 42, Ч. 1140-145.
20. Боронос В. Г. Особливості реалізації бюджетно – податкової політики України та визначення напрямів її розвитку / В. Г. Боронос // Бізнесінформ. – 2012.
20. Єфименко, Т. І. Актуальні питання сучасних стратегій реформування податкових систем [Текст] / Т. І. Єфименко // Фінанси України. - 2013. – N С. 7-26
21. Зайчикова В. В. Удосконалення бюджетного законодавства в контексті європейського досвіду скорочення дефіциту бюджету / В. В. Зайчикова //Фінанси України. – 2011. - №5. –С. 56- 67
22. Зайчикова В. Фінансові інструменти політики стабілізації державних фінансів в зарубіжних країнах / Зайчикова В. // Вісник Київського

національного університету ім. Т. Шевченка. Серія «Економіка». – 2013. - №143. – С. 36 – 41

23. Закон України «Про Державний бюджет на 2011 рік» від 23.12.2010 № 2857- VI. - [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/2857-17>

24. Закон України «Про Державний бюджет на 2012 рік» від 22.12.2011 № 4282- VI. - [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/4282-17>

25. Закон України «Про Державний бюджет на 2013 рік від 06.12.2012 № 5515- VI». - [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/5515-17>

26. Закон України «Про Державний бюджет на 2014 рік» від 16.01.2014 №719- VII. - [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/719-18>

27. Закон України «Про Державний бюджет на 2015 рік від 28.12.2014 № 80- VIII». - [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/80-19>

28. Зварич О.В. Середньострокове прогнозування доходів бюджету та їх взаємозв'язок з макроекономічними показниками / О. В. Зварич // Фінанси України. – 2011. - № 8 . – с. 59 – 75

29. Іванов С., Ковальчук А. Основні принципи та напрями вдосконалення податкової системи України: методологічний аспект// Банківська справа. - 2013. - №4. - С.46-54.

30. Касперович Ю. В. Доходи бюджету як детермінанта економічного зростання / Ю. В. Касперович // Ефективна економіка. – 2012. - №10. - [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.economy.nauka.com.ua/?op=1&z=1460&p=2>

31. Ковальов Ю.В. Виявлення основних причин зменшення надходжень до державного бюджету України / Ю.В. Коваль // Сталий розвиток економіки – 2012. - №6. – с. 322-325
32. Конституція України від 28.06.1996 № 254к/96-ВР. - [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua/go/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80>
33. Кравченко М. В. Теоретичні та практичні проблеми модернізації податкової системи та розширення дохідної бази Державного бюджету України / М. В. Кравченко // Бізнесінформ. – 2014. - №1. – с. 292 – 296
34. Крисоватий, А. І. Сутність та концептуальні основи формування податкової політики в умовах євроінтеграційних процесів / А. І. Крисоватий, В. М. Мельник, Т. В. Кошук // Економіка України. – 2016. – № 1. – С. 35-51.
35. Лисяк Л. В. Політика фіскальної консолідації в Україні як інструмент стабілізації державних фінансів / Л. В. Лисяк // Ефективна економіка. – 2015. - №8. - [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.economy.nauka.com.ua/?op=1&z=4239&p=8>
36. Лондар Л. П. Реструктуризація державного боргу як інструмент підвищення рівня боргової безпеки України / Л. П. Лондар // Екон. вісн. ун-ту : зб. наук. пр. - 2015. - Вип. 27/1. - С. 195-202
37. Лопушняк Г.С. Бюджетне фінансування соціальних видатків в умовах трансформації економіки // Фінанси України. – 2010.- №10. – с. 38 – 46
38. Луніна І.О. Ризики державних фінансів України та шляхи їх мінімізації / І.О. Луніна // Фінанси України. – 2012. - № 2 (195). – С. 4 – 15.
39. Мединська Т.В., Власюк Н.І. Податкова система: Навчальний посібник. 3-є вид., перероб. та доповнене./ Т.В. Мединська, Н.І. Власюк. – Львів: «Магнолія-2006», 2012. – 424 с.
40. Мелих О. Ю. Дефіцит Державного бюджету як індикатор боргової безпеки України / О. Ю. Мелих // Ефективна економіка. – 2016. - №4. -

[Електронний ресурс]. – Режим доступу:
<http://www.economy.nauka.com.ua/?op=1&z=4909&p=3>

41. Мельник В. М. Податкові реформи в умовах гострого дефіциту фіскальних ресурсів: досвід країн ЄС та українські реалії / В. М. Мельник, Т. В. Кошук // Економіка України. - 2014. - № 6. - С. 37-56.

42. Міщенко В. С. Зміцнення бази екологічного оподаткування в Україні : методологія і практика / В. С. Міщенко // Економіка України. – 2016. - № 3. – С. 75 – 87

43. Морозова, Г. С. Вплив податку на додану вартість на формування доходів державного бюджету України / Г. С. Морозова, Є. М. Руденко // Економіка та держава. - 2014. - № 8. - С. 42-46

44. Нікітішин А. О. Основні напрями вдосконалення механізму податкового регулювання / А. О. Нікітішин // Ефективна економіка. – 2016. - №2. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу:
<http://www.economy.nauka.com.ua/?op=1&z=4789>

45. Офіційний сайт Державної казначейської служби України. - [Електронний ресурс]. – Режим доступу:
<http://www.treasury.gov.ua/main/uk/index>

46. Офіційний сайт Державної служби статистики України. - [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.ukrstat.gov.ua/>

47. Офіційний сайт Державної фіскальної служби України. - [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://sta-sumy.gov.ua/>

48. Офіційний сайт Міністерства фінансів України. – [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <http://www.minfin.gov.ua/>

49. Офіційний сайт Рахункової палати України. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.ac-rada.gov.ua/control/main/uk>

50. Пірникоза П. В. Причини значних обсягів тіньової економіки в Україні та шляхи їх усунення: фіскальні аспекти / П. В. Пірникоза // // Ефективна

економіка. – 2016. - № 4. - [Електронний ресурс]. – Режим доступу:<http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=4918>

51. Податкова система України: навчальний посібник /За заг. ред. М. Я. Азарова– К.: Міністерство фінансів України, Національний університет державної податкової служби України, 2011.–656 с.

52. Податковий кодекс України від 2 грудня 2010 р. № 2755-VI. - [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/2755-17>.

53. Радіонов Ю. Д. Проблема ефективності використання бюджетних коштів / Ю. Д. Радіонов // Фінанси України. – 2011. – № 5. – С. 47-55.

54. Режим доступу : <https://www.kmu.gov.ua/ua/news/uryad-shvaliv-zmini-dobyudzhetnogo-kodeksu-shodo-serednostrokovogo-byudzhetnogo-planuvannya>

55. Електронний ресурс – Режим доступу : <http://www.niss.gov.ua/articles/1315/>